

Beyindeki Fazla Demir Alzheimer Olma Riskini Artırıyor

Özlem Kılıç Ekici

İnsan vücudu sağlıklı olmak için demire ihtiyaç duyar. Ancak fazla demir seviyelerinin beyne zarar vererek ilerleyen yaşlarda Alzheimer hastalığına yakalanma riskini artırdığı belirtiliyor.

Yapılan çalışmalar Alzheimer hastalığına yakalanmış insanların beyinlerinde sağlıklı insanlara oranla daha fazla demir olduğunu gösteriyor. Beyindeki demir fazlalığı bu hastalığın ortaya çıkışını hızlandırıyor. Uzmanlar, insanların beyinlerindeki demir seviyelerinin ölçülerek bu hastalığa yakalanma riskinin çok daha erken dönemlerde belirlenebileceğini, ayrıca vücuttaki demir seviyesini azaltan ilaçlar kullanılarak hastalığın ortaya çıkışının geciktirilebileceğini belirtiyor.

Yapılan yoğun çalışmalara rağmen bu hastalığın belirtileri olan bunama ve unutkanlığın arkasındaki gerçek mekanizma tam olarak anlaşılmış değil. Uzun süre en önemli nedenin beyinde belirgin plak oluşumunu tetikleyen beta-amiloid isimli protein olduğu biliniyordu. Ancak bu proteini parçalayarak yok eden ilaçların kullanılması insanların bunama ve unutkanlık durumunun iyileşmesini sağlayamadı.

Avustralya'daki Melbourne Üniversitesi araştırmacıları hafif bilişsel bozukluk gösteren 144 yaşlı insanı 7 yıl boyunca takip etti. Çalışmaya katılan insanların beyinlerindeki demir seviyelerini bulmak için omurilik sıvılarında ferritin proteini miktarlarına bakıldı. Çalışmanın başlangıcında her mililitre omurilik sıvısında bir nanogram ferritin miktarı bulunan kişilere diğerlerine göre ortalama 3 ay daha önce Alzheimer hastalığı teşhisi koyuldu. Ekip ayrıca, Alzheimer hastalığının risk geni olarak bilinen ApoE4 geninin yüksek demir seviyeleriyle ilişkili olduğunu buldu. Bu geni taşıyan insanların hastalığa yakalanma riski daha yüksek. Demir hayli reaktif yani tepki gösteren bir madde olduğu için sinir hücrelerinin kolayca kimyasal strese maruz kalmasına neden olabiliyor.

Bu çalışmanın sonucunda, Alzheimer hastalığının tedavisinde, demiri bağlayarak vücuttaki demir seviyelerini azaltan (anti-demir özellikte) ilaçların kullanılması da gündeme yeniden gelmiş oldu. Aslında 24 yıl önce yapılan bir çalışmada denenen anti-demir özellikteki bir ilacın Alzheimer'dan kaynaklanan bilişsel bozukluğu yarı yarıya azalttığı biliniyor. Ancak aynı zamanlarda gündeme gelen ve beta-amiloid proteininin beyinde birikmesiyle hastalığın oluşması bulgusunun daha baskın gelmesi, demir-Alzheimer ilişkisi üzerinde fazla durulmamasına neden oldu.

Uzmanlar bu yeni çalışmayla ilginin tekrar anti-demir özellikteki ilaçlara kayacağını vurguluyor. Özellikte deferiprone isimli demir bağlayıcı ilacın doğrudan beyne etki ettiği ve beyindeki demir seviyelerini kandaki demir miktarlarına zarar vermeden azalttığı belirtiliyor. Aynı ilaç hâlihazırda demir zehirlenmesi tedavisinde ve Parkinson hastalığının seyrini yavaşlatmakta da kullanılıyor.

